

NOI DESCOPERIRI ARHEOLOGICE PE TERITORIUL SATULUI CRUCENI (COMUNA FOENI, JUD. TIMIȘ)

Florin Drașovean, Alexandru Fota

Satul Cruceni, situat la cca. 40 km. sud-vest de orașul Timișoara, pe frontiera cu Republica Serbia și Muntenegru, este cunoscut în literatura de specialitate, în special, datorită necropolei de incineratie de la sfârșitul epocii bronzului cercetată, în 1958, de către un colectiv condus de fostul director al Muzeului Banatului, Marius Moga și, în 1968, de Ortansa Radu (*RADU 1973, 503*).

Cu ocazia săpăturilor Marius Moga a efectuat și cercetări de teren în hotarul localității descoperind o așezare Starčevo-Criș situată pe malul Timișului (*LAZAROVICI 1979, 194*).

Din 1990, în paralel cu săpăturile arheologice sistematice demarate de primul autor al acestor rânduri la Foeni, teritoriul comunei -de care aparține din punct de vedere administrativ și satul Cruceni- a fost supus unei minuțioase cercetări de teren. Până în prezent au fost descoperite 28 de locuiri ce aparțin tuturor epocilor istorice care au fost cartate pe o hartă cu scara de 1: 25.000 și poziționat prin sistemul GPS. Prezentarea acestora va face însă obiectul unui capitol, aflat în pregătire, din monografia dedicată punctului arheologic de la Foeni-*Cimitirul ortodox*.

Locuirile care fac obiectul acestui studiu se află situate în partea de nord a localității, pe o terasă mărginită la nord și nord-vest un fost braț de divagație al Timișului, astăzi canalizat (Fig. 1). Centrul terasei are coordonatele N 45° 28'705" și E 20°52'619" stabilite prin sistemul GPS și o înălțime de 79 m. Eroarea arătată de instrument în momentul măsurătorilor a fost de 4 m. Comparând datele altimetrice ale hărții 1:25.000 a zonei în discuție cu cele furnizate de aparatul GPS constatăm o eroare de un metru, mult mai mică decât cea afișată de instrument. Extrapolând aceste concluzii la coordonatele latitudine și longitudine putem afirma că erorile aparatului GPS sunt, practic, în teren, ne semnificative

Vestigii similare au fost scoase la lumină și în anul 2000 cu ocazia săpării pe strada cimitirului, aflată perpendicular pe drumul județean ce leagă localitățile Toager și Foeni, a unui șanț pentru îngroparea cablului optic de telecomunicații. Cu acel prilej s-a putut constata faptul că stratul de cultură are o grosime de 0,7 m. și conține, la adâncimea de 0,5 m., un nivel de călcare neolitic marcat prin resturile unor locuințe, fragmente ceramice și resturi arheozoologice. O parte dintre materialele prezentate mai jos provin din acest șanț.

1. Materialele neo-eneolitice

1.1. Cultura Starčevo-Criș. Cercetările de teren au pus în evidență câteva fragmente ceramice lucrate dintr-o pastă ce conține materie organică bine mărunțită, bine frământată, arsă incomplet. Ambele fețe ale cioburilor sunt acoperite cu un slip lustruit ce a fost pictat cu o culoare vișinie. Din păcate nu a fost descoperite materiale tipice care să ne poată permite reconstituirea formelor vaselor și a decorurilor. Pe suprafața unui singur fragment de vas se păstrează urma unui decor, imposibil de identificat datorită stării precare de conservare, pictat cu o culoare albă. Pe baza tehnologiei de modelare și ardere a vaselor precum și a picturii cu alb, cu prudența de rigoare, putem preciza că aceste sunt similare celor de la Foeni-Sălaș și *Fratelia*, locuiri ce au fost încadrate în faza a II-a a culturii Starčevo-Criș (*GREENFIELD-DRAȘOVEAN 1994; DRAȘOVEAN 2001*).

1.2. Cultura Vinča. Cele mai numeroase fragmente ceramice descoperite în acest punct aparțin culturii Vinča.

1.2.1. Ceramica grosieră este lucrată dintr-o pastă densă, bine frământată, având ca degresant nisipul, arsă la brun, brun-cărămiziu, mai rar gălbui. Majoritatea materialelor au un slip netezit, la interior se mai pot observa urme de spatulare. Ca forme distingem oalele (pl. I/1, 4, 5, 7) care sunt decorate cu barbotină organizată în șiruri paralele verticale (pl. I/2, 7). La unele fragmente ceramice decorul amintit este realizat în maniera canelurilor (pl. I/4). Sub buză, vasele au alveole (pl. I/4, 5). Un singur fragment ceramic, care aparține unui vas de formă globulară, prezintă barbotină stropită (pl. I/1). Remarcăm de asemenea un fragment dintr-o oală care are un decor compus din incizii adânci, lustruite, ce formează meandre (pl. II/4). Subliniem prezența unui fragment de vas de formă ovală care ar putea fi o reprezentare a unei bărci (pl. IV/2) și a unui fragment de capac de vas (pl. II/5).

1.2.2. Ceramica semifină și fină, numeroasă și diversă, este lucrată dintr-un lut fără impurități, amestecat cu nisip fin și ars la negru-cenușiu, negru-brun și brun-gălbui. La specia fină slipul este lustruit și este de culoare neagră, neagră-cenușie și roșie-sângerie. Menționăm arderea în tehnica *black-topped* a cupelor de formă bitronconică, la care piciorul, de forma unei pâlnii, este de culoare roșie, bine lustruit (pl.). Ca forme putem preciza castroanele bitronconice cu umăr ascuțit (pl.) și buza profilată (pl. I/9; IV/3)

1.2.3. Încadrarea culturală și cronologică. Materialele ceramice descoperite la Cruceni au analogii în alte locuiri vinciene timpurii din Banat. Astfel tehnologia de modelare și ardere a vaselor se leagă de ceramica descoperită la Gornea și Liubcova în orizonturile atribuite culturii Vinca A (*COMȘA 1969, 29-33; LAZAROVICI 1977b, 57, 60; 1979, 40, 42; LUCA 1998, 40, 42*). Ca forme, strachinile bitronconice cu umăr ascuțit (pl. II/3; III/3; IV/2), au analogii în complexe B 7-8 și B9 de la Gornea (*LAZAROVICI 1977b, pl. XXXV/13, 15, 56*

16-B7-8); pl. XXXV/11-B9) și în nivelul IVc de la Liubcova (*LUCA 1998*, fig. 18/10, 18). Strachina cu umăr ascuțit și buza profilată (pl. I/9) se regăsește în bordeiele 11 și 15 de la Gornea (*LAZAROVICI 1977b*, pl. XXXV/14-B11; XXXV/12-B15), iar castronul bitronconic (pl. III/4) este întâlnit în bordeiul 7-8 din aceeași stațiune (*LAZAROVICI 1977b*, pl. XXXV/1). De asemenea picioarele de cupă de formă tronconică cu baza scobită (pl. I/6, 8, 10) au corespondențe tipologice la Liubcova (*LUCA 1998*, 41) și Gornea (*LAZAROVICI 1977b*, XXXVII/1, 19, 21; XXXVIII/4, 22), iar cele cu piciorul cilindric, masiv și înalt (pl. I/2, 3) au fost descoperite la Liubcova (*COMȘA 1969*, 33 și fig. 17/2) precum și la Gornea în bordeiele 7-8, 9 și în P3 (*LAZAROVICI 1977b*, pl. XXXVII/18, 23; XXXIX/10, 13; XLVII/10). Decorurile ceramicii, în special cele canelate (pl. III/9, 10; IV/1), se aliniază celor din locuirile de la Gornea (*LAZAROVICI 1977b*, pl. XXXVI/1; XXXVII/2, 3; XL/1; XLII/21), Liubcova (*COMȘA 1969*, fig. 18/4, 5, 7, 8; *LUCA 1998*, fig. 20/2; 21/6) și Vinča (*VASIĆ 1936*, fig. 14, 20, 21, 25, 31, 32, 33a, 43d). Spre deosebire de motivele punctat-incizate a ceramicii din aceste situri, cele de la Cruceni (pl. II/6, 7; IV/4) se detașează prin degenerarea benzii punctat-incizate, împunsăturile depășind spațiul delimitat de incizii. Aceste decoruri sunt o trăsătură a așezărilor din nordul Banatului unde s-a constatat o un proces de sinteză și evoluție spre Cultura Banatului ce a avut loc în etapa Vinča A2-A3 (*LAZAROVICI 1985*, 71, 75; 1991, 32-34 cu bibliografia; *DRAȘOVEAN 1989*, 43-44).

Din cele precizate mai sus, corespondențele tipologice ale materialelor de la Cruceni se concentrează în etapele A2 și A3 ale culturii Vinča. Prin urmare, cu prudența de rigoare, încadrăm descoperirile de la Cruceni în Vinča A2/A3.

1.2.4. *Concluzii.* Caracteristicile ceramicii din așezarea de la Cruceni - situată în arealul de evoluție a etapelor timpurii ale culturii Vinča- ne permit, cu prudența de rigoare, conturarea unor concluzii preliminare și precizări în cadrul fenomenului vincian timpuriu precum și a relațiilor dintre acesta și începuturile procesului cultural de evoluție a ceramicii liniare din Banat.

Locuirea de la Cruceni se încadrează în procesele etno-culturale ce se derulează în Banat la sfârșitul neoliticului timpuriu și la începuturile celui mijlociu, procese determinate de venirea în zona dunăreană a purtătorilor culturii Vinča. Această chestiune a fost mult mai bine studiată în zona Clisurii unde s-au putut preciza atât relațiile dintre cele două civilizații cât și evoluția și sintezele culturale ale acestora.

Primele contacte au fost postulate în urma cercetărilor din așezarea Liubcova-Ornița, unde nivelul starcevid de fază IIIB este suprapus de o locuire Vinča A1 (*LUCA 1991; 1998*, 15, 37, 40, 99). În această locuire au fost descoperite fragmente ceramice pictate (*LUCA 1998*, 39-40 și fig. 11/2) cu analogii în orizonturile policrome din Balcani paralelizate cu Starčevo-Criș IIIB-IVA (*LAZAROVICI 1979*, 65; 1983, 139; 1988, 24-25).

La Gornea –*Locurile Lungi* locuirea de faza IIIB începe înaintea sosirii purtătorilor culturii Vinča și continuă în vremea etapei A1, cu care, pentru scurt timp, a fost contemporană (LAZAROVICI 1977b, 45). După acest moment, la Gornea-Căunița de Sus, conviețuirea dintre cele două culturi este demonstrată atât de creșterea procentajului materialelor Starčevo-Criș în complexele vinciene timpurii, cât și de prezența în zonă a fenomenului de sinteză „Starčevo IV“ (IDEM, 43). Același fenomen de conviețuire dintre purtătorii celor două civilizații (CHAPMAN 1980, 94-95) a fost documentat la Moldova Veche și Ostrovu Golu (LAZAROVICI 1977b, 69, 70).

În acest moment cronologic și cultural, datorită purtătorilor calcoliticului balcano-anatolian, cultura Starčevo-Criș se va răspândi pe un teritoriu vast ce cuprinde Crișana, Sătmarul, Transdanubia și vestul Slovaciei (PAVUK 1980a; 1980b, 14-15, 42, 44; LAZAROVICI-NEMETI 1983, 18, 26; 1983, 139; 1984, 51-52, 64, 66, 68-69; KALICZ et alii 1998, 151, 155, 156, 158 și fig. 1, 2; 2002, 17-19; BANFFY 2001a; 2001b, 172).

În zonele de câmpie ale Banatului, așezările Starčevo-Criș își continuă evoluția și în etapa IIIB fără a primi influențe notabile din partea culturii Vinča. Această situație, parțial, se păstrează și în etapa IVA când în zonă predomină decorurile ciupite (LAZAROVICI 1979, 52), pictura policromă și spiralieră (IDEM, 52-53). Cu toate acestea, influențele Vinča sunt prezente în tehnologia de confecționare a vaselor, în unele forme și la decorurile incizate (IDEM, 51-52). Din punct de vedere cultural, la aceste palier temporal, câmpia bănățeană este discontinuă fiind documentate atât așezări Starčevo-Criș IVA -*Krstičeva Humka*, *Batka-Perlez* (BRUKNER 1968, 52, 69), *Vrșac-Kozluk* (JOANOVIC 1998, 6 și urm), *Giulvăz II*, *Duceștii Vechi*- cât și Vinča A2 în care se pot observa elemente ale procesului de evoluție spre Liniarul timpuriu -*Satchinez IX* (DRAȘOVEAN 1993).

În locuirea de la Satchinez IX, pe lângă elementele tipice etapei A2 (DRAȘOVEAN 1993, 27 și urm.), au fost descoperite decoruri meandrice incizate (DRAȘOVEAN 1989, pl. XX/3; 1993, fig. 4) similare locuirii de la Bicske (MAKKAY 1978, pl. XVI/1a-b; XVIII/2) sau din grupul Kesztyel (KALICZ 1991, fig. 11/2, 8) ce aparțin celui mai timpuriu orizont cu ceramică liniară din Transdanubia (MAKKAY 1978, 1996, ; KALICZ 1991, 25-28; 1995, cu bibliografia). Această descoperire confirmă palierul temporal Vinča A2-Starčevo-Criș IVA pentru cele mai vechi manifestări culturale ale acestei civilizații (LAZAROVICI 1985, 72-73; DRAȘOVEAN 1993, 40-41).

În etapa următoare, Vinča A3, dezvoltarea etno-culturală a Banatului este diferită. În sud-estul provinciei, în Clisură, această etapă reprezintă perioada în care se pot constata atât ultimele dăinuiri ale culturii Starčevo-Criș și, implicit, a neoliticului timpuriu (LAZAROVICI 1977b, 71, 76-77; 1979, 53; 1984, 70-71) cât și o puternică sinteză dintre cele două civilizații. În sud-vest au fost descoperite situri vinciene la Aradac (BRUKNER 1968, 69; STALIO 1970), Botoș (GRBIĆ

1934), *Mesić-Kanal*, *Èenta-Mali Alas* (MARINKOVIĆ 1995) iar la Idjios (BRUKNER 1968, 54, 55, 70), o comunitate Starčevo-Criș primește influințe Vinča (LAZAROVICI 1979, 127). În acest areal, datorită sintezelor dintre cele două culturi precum și a retardărilor unor locuiri vinciene -în care elementele tipice apar mult diluate și asociate cu cele starceviene- s-a afirmat chiar existența un proces de „vincianizare“ a culturii Starčevo (LEKOVIĆ 1990).

Nordul Banatului este arondat din punct de vedere cultural atât fenomenelor ce se derulează în centrul Câmpiei Tisei cât și proceselor de evoluție și sintezelor ce se petrec la marginea nordică de răspândire a culturii Vinca. La acest orizont cronologic se constată primele manifestări ale culturii Alföld (TROGMAYER 1968; KALICZ-MAKKAY 1977, 93-96) care se naște și evoluează în paralel cu Cultura Banatului, faza I (LAZAROVICI 1985, 73, 75; 1991 ; DRAȘOVEAN 1989, 44). Acest tablou cultural este creionat de locuirile de la *Freidorf I* (LAZAROVICI et alii 1983) și *Freidorf IV, Fratelia*, Biled, Băile Călacea (DRAȘOVEAN 1989), Bodrogu Nou (LUCA 1985) și Oszentivan VIII (BANNER-PARDUCZ 1948). În acestea, pe lângă elementele etapei A3, sunt atestate caracteristicile liniare ce definesc cultura Alföld și Cultura Banatului (LAZAROVICI 1983, 139-140; 1985, 70 și urm.; DRAȘOVEAN 1989, 43-44; LUCA 1985, 288 și nota 58). Dacă descoperirile de la Oszentivan VIII ar putea promova ideea unui amestec Vinča A3-Alföld (*informație dr. Ferenc Horvath*), materialele din celelalte locuiri au fost încadrate în etapele IA - IC ale culturii Banatului (DRAȘOVEAN 1989, 44) și sunt mai vechi decât descoperirile de tip Bucovăț, ultimele fiind înglobate în Cultura Banatului II-III (LAZAROVICI 1991).

În acest tablou cultural locuirea A2-A3 de la Cruceni se află situată la zona de contact dintre arealul de evoluție al variantei „clasice“ a culturii Vinča și cel al Culturii Banatului. Aceasta face ca trăsăturile tipologico-stilistice ale descoperirilor să reflecte atât trăsăturile vinciene cât și pe cele ale Culturii Banatului sau a fenomenelor conexe care au dat naștere lumii Liniare. Din păcate caracterul fortuit al descoperirilor de la Cruceni nu ne permite să aducem precizări mai exacte asupra acestor chestiuni importante ale începuturilor neoliticului mijlociu din nordul Banatului. Le-am prezentat totuși pentru a sublinia importanța descoperirilor de acest fel precum și necesitatea demarării unor cercetări sistematice în acest sit și în altele similare din centrul și nordul Banatului.

1.3. Cultura Tiszapolgar este reprezentată de câteva fragmente ceramice. Acestea sunt lucrate dintr-o pastă ce are în amestec, la specia uzuală, cioburi pisate și nisip, iar la cea fină, nisip, mai rar, mъл, uneori și materie organică, arsă de la cenușiu închis la cărămiziu. La specia fină, în spărtură, lutul este ars la negru.

Ca forme, datorită materialului puțin și fragmentar, putem identifica doar capacele de vas ce au dispuse, pe partea superioară, torți-buton (pl. IV/8), caracteristice acestei culturi. Același tip de toartă se află și pe alte fragmente ceramice (pl. IV/5-7, 10). Numărul redus al fragmentelor ceramice ne împiedică

să ne pronunţăm asupra încadrării acestora în secvenţa evolutivă a culturii Tisapolgar.

2. Ceramica daco-romană, deşi numeroasă cantitativ, este, din păcate, atipică. Au fost descoperite doar câteva fragmente ale unor farfurii cu buza îngroşată (pl. IV/11). Din punct de vedere cronologic, în lipsa unor studii care să stabilească evoluţia ceramicii cenuşii romane şi, mai ales, post-romane din Banat, materialele daco-romane pot fi datate, *grosso modo*, în secolele II-IV d. Ch.

LISTA PRESCURTĂRILOR BIBLIOGRAFICE

- Bánffy, 2001a** - Eszter, *Neue funde der Starčevo-Kultur in Südtransdanubien*, în *Festschrift für Gheorghe Lazarovici*, BHAB XXX, Timișoara (2001), pp. 41-58.
- 2001b** - Eszter, *Siedlungsgeschichte Südwesttransdanubiens im Neolithikum und Chalkolithikum*, în *Mensch und Umwelt während des Neolithikums und der Frühbronzezeit in Mitteleuropa*, Rahden/Westf. (2001), pp. 171-179.
- Banner-Parducz, 1948** - Banner, Janos, Parducz, Mihaly, *Contributions nouvelles a l'histoire du neolithique en Hongrie*, în *ArchErt*, VII-IX (1946-1948), pp. 30-41.
- Brukner, 1968** - Bogdan, *Neolit u Vojvodini*, în *Dissertationes*, V, Novi Sad (1968).
- Chapman, 1981** - John, *The Vinča culture in South-East of Europe*, în *BAR International*, 117, Oxford (1981).
- Draşovean, 1989** - Florin, *Observații pe marginea unor materiale inedite privind raporturile dintre culturile Starčevo-Criș, Vinča A și ceramica liniară din nordul Banatului*, în *Apulum*, XXVI, (1989), pp. 9-48.
- 1993** - Florin, *Așezarea neolitică de la Satchinez (jud. Timiș)*, în *AnB*, II, 1993, pp. 25-48.
- 2001** - Florin, *Early Neolithic settlement at Timișoara-Fratelia*, în *Festschrift für Gheorghe Lazarovici*, BHAB XXX, Timișoara (2001), pp. 33-40.
- Garašanin, 1979** - Milutin, *Vinčanska grupa*, în *JPZ*, II, Sarajevo (1979), pp. 144-211.
- Grbić, 1934** - Milorad, *Neolitsko groblje u Botošu kod Veliki Bečkereka*, în *Starinar S.V.*, VII-IX (1933-1934), pp. 40-50.
- Greenfield-Draşovean, 1994** - Greenfield, J., Haskel, Draşovean, Florin, *Preliminary report on the 1992 excavations at Foeni-Sălaș: An Early Neolithic settlement in the Romanian Banat*, în *AnB*, III (1994), pp. 45-85.
- Joanović, 1998** - Šarolta, *Antropomorfne statuete starijeg neolita iz zbirke Narodnog Muzeja u Vršcu*, în *Glasnik* 8 (1998), Pancevo, pp. 5-14.
- Kalicz, 1991** - Nandor, *Die Keszthely-Gruppe der Transdanubische*

- (Mitteleuropäischen) Linienbandkeramik im lichte der ausgrabung in Kustanszeg (Westungarn), în *ComArchHung* (1991), pp. 5-32.
- 1994** - Nandor, *Die ältesten funde der Transdanubischen (Mitteleuropäischen) Linienbandkeramik und die frühe Vinča-Kultur*, în *A kökortól a középkorig.* Szeged (1994), pp. 77-84.
- 1995** - Nandor, *Die ältesten funde der Transdanubischen (Mitteleuropäischen) Linienbandkeramik aspekte zu ursprung, chronologie und beziehungen*, în *AAAH*, 47 (1995), pp. 23-59.
- Kalicz et alii, 1998** -Kalicz, Nandor, Virag, Zsuzsanna, Biro, Katalin, *The northern periphery of the Early Neolithic Starčevo culture in south-western Hungary: a case study of an excavation at Lake Balaton*, în *Documenta Praehistorica*, XXV (1998), pp. 151-187).
- Kalicz et alii, 2002** -Kalicz, Nandor, Katalin, T., Biro, Zsuzsanna M., Virag, Vörs, *Mariaassony-sziget*, în *Archaeological Investigations in Hungary 1999*, Budapest (2002), pp. 15-26.
- Lazarovici, 1977a** -Gheorghe, *Periodizarea culturii Vinča în România*, în *Banatica*, IV (1977), pp. 19-44.
- 1977b** - Gheorghe, *Gornea-Preistorie*, Reșița (1977).
- 1979** - Gheorghe, *Neoliticul Banatului*, în *BMN*, IV, Cluj-Napoca (1979).
- 1981** - Gheorghe, *Die Periodisierung der Vinča-Kultur in Rumänien*, în *PZ*, 56, 2 (1981), pp. 169-196.
- 1983** - Gheorghe, *Die Vinča-Kultur und ihre Beziehungen zur Linienbandkeramik*, în *NNU*, 52 (1983), pp. 131-176.
- 1984** - Gheorghe, *Neoliticul timpuriu din România*, în *ActaMP VIII* (1984), pp. 49-104.
- 1985** - Gheorghe, *Sincronismele etno-culturale în neoliticul timpuriu din Sălaj și din vestul României*, în *ActaMP, IX* (1985), pp. 69-92.
- 1991** - Gheorghe, *Cultura Banatului*, în Lazarovici-Drașovean (Ed.), *Cultura Vinča în România*, Timișoara (1991), pp. 32-40).
- Lazarovici et alii, 1983** -Lazarovici, Gheorghe, Resch, Friederich, Germann, Carol, *Descoperiri arheologice la Timișoara-Freidorf*, în *Banatica VII* (1983), pp. 35-51.
- Lazarovici-Nemeti, 1983** -Lazarovici, Gheorghe, Nemeti, Ioan, *Neoliticul dezvoltat din nord-vestul României (Sălajul, Sătmarul și Clujul)*, în *ActaMP VII* (1983), pp. 17-60).
- Lekoviæ,1990** - Vladimir, *The „Vinčanization“ of Starčevo Culture*, în *Vinča and its World*, Beograd (1990), pp. 67-74.
- Luca, 1985** - Sabin, A., *Observații pe marginea unui material ceramic inedit de la Bodrogu Nou (Către Vale)*, în *Crisia*, XV (1985), pp. 279-290.
- 1991** - Sabin, A., *Stratigraphie et chronologie. Les plus ancien raport stratigraphique d'entre les culturea Starčevo-Criș et Vinča –correlation d'entre les niveaux V-e et IV-e de Liubcova-Ornița*, în *Banatica*, 11 (1991), pp. 141-155.

- 1998** - Sabin, A., *Liubcova-Ornița. Monografie arheologică*, Ed. Macarie, Târgoviște (1998).
- Makkay, 1978** - Janos, *Excavations at Bicske. I. Early neolithic-the earliest Linear Band Ceramic*, în *Alba Regia*, XVI (1978), pp. 9-60.
- Makkay et alii, 1996** -Makkay, Janos, Starnini, Elisabeta, Tulok, Magdolna, *Excavations at Bicske-Galagonias (part III). The notenkopf and Sopot-Bicske cultural phases*, în *Societa per la preistoria e protostoria della regione Friuli-Venezia Giulia*, Quaderno 6, Trieste (1996).
- Marinković, 1995** - Snejana, *Zaštita arheološka iskopavanja na lokalitetu Mali alac kod Èente 1971 godine*, în *Glasnik Pancevo* 6 (1995), pp. 13-32.
- Pavuk, 1980a** - Juraj, *Problem der genese der Kultur mit Linearkeramik im Lichte ihrer beziehungen zur Starčevo-Criş-Kultur*, în *Problèmes de la néolithisation dans certaines régions de l'Europe*, Krakow (1980), pp. 163-174.
- 1980b** - Juraj, *Ältere Liniarkeramik in der Slowakei*, în *SlovArch* XXVIII-1 (1980), pp. 7-90.
- Radu, 1973** - Ortansa, *Cu privire la necropola de la Cruceni (jud. Timiș)*, în *SCIV* 24, 3 (1973), pp. 503-520.
- Stalio, 1970** - Blajenka, *Aradac-Kameniti vinogradi*, Beograd (1970).
- Todorović-Cermanović, 1961** -Todorović, Jovan, Cermanović, Aleksandra, *Banijca. Naselje vinčanske kulture*, Beograd (1961).
- Trogmayer, 1968** - Otto, *Bemerkungen zur Chronologie des Frühaeneolithikums auf dem Süid-Alföld*, în *MFMEvk*, (1968), pp. 35-40.
- Vasić, 1936** - Miloje, *Preistoriska Vinča, IV*, Beograd (1936).

NEW ARCHAEOLOGICAL DISCOVERIES IN THE TERRITORY OF THE VILLAGE OF CRUCENI (TIMIȘ COUNTY)

As a result of some public utility works carried out in the street of the catholic cemetery from Cruceni, Neolithic and Late Roman ceramic materials have been discovered.

The Neolithic materials belong to the Starcevo-Criș II, Vinca A2/A3 and Tiszapolgar cultures.

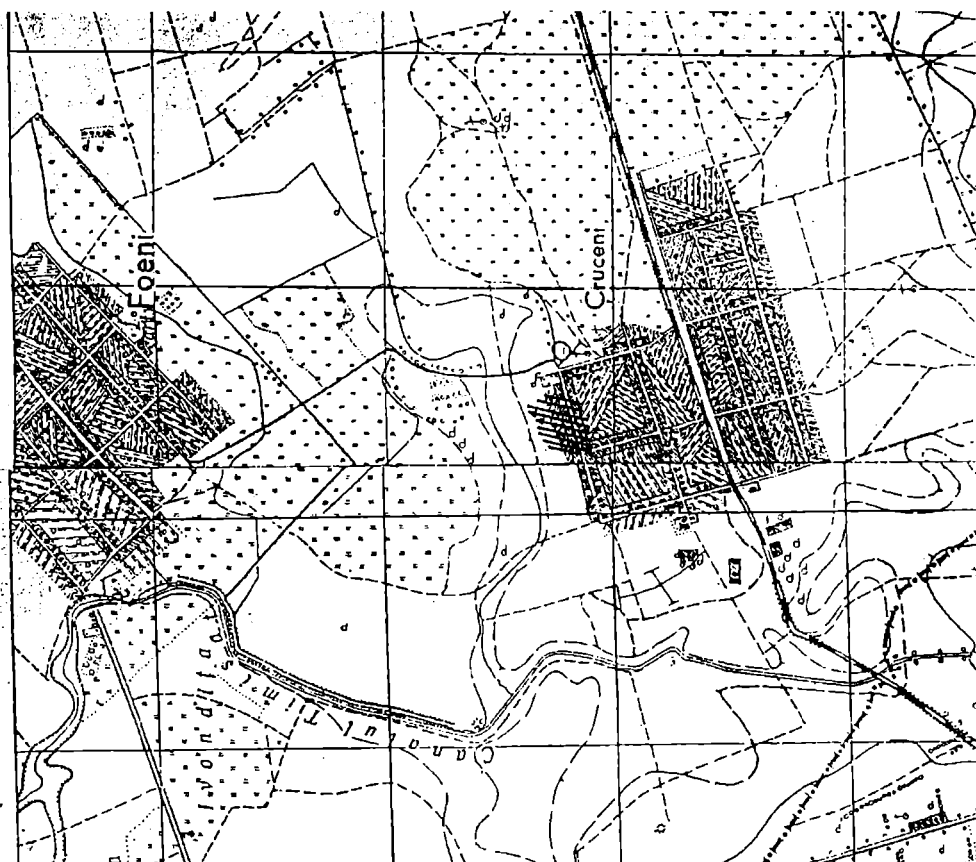
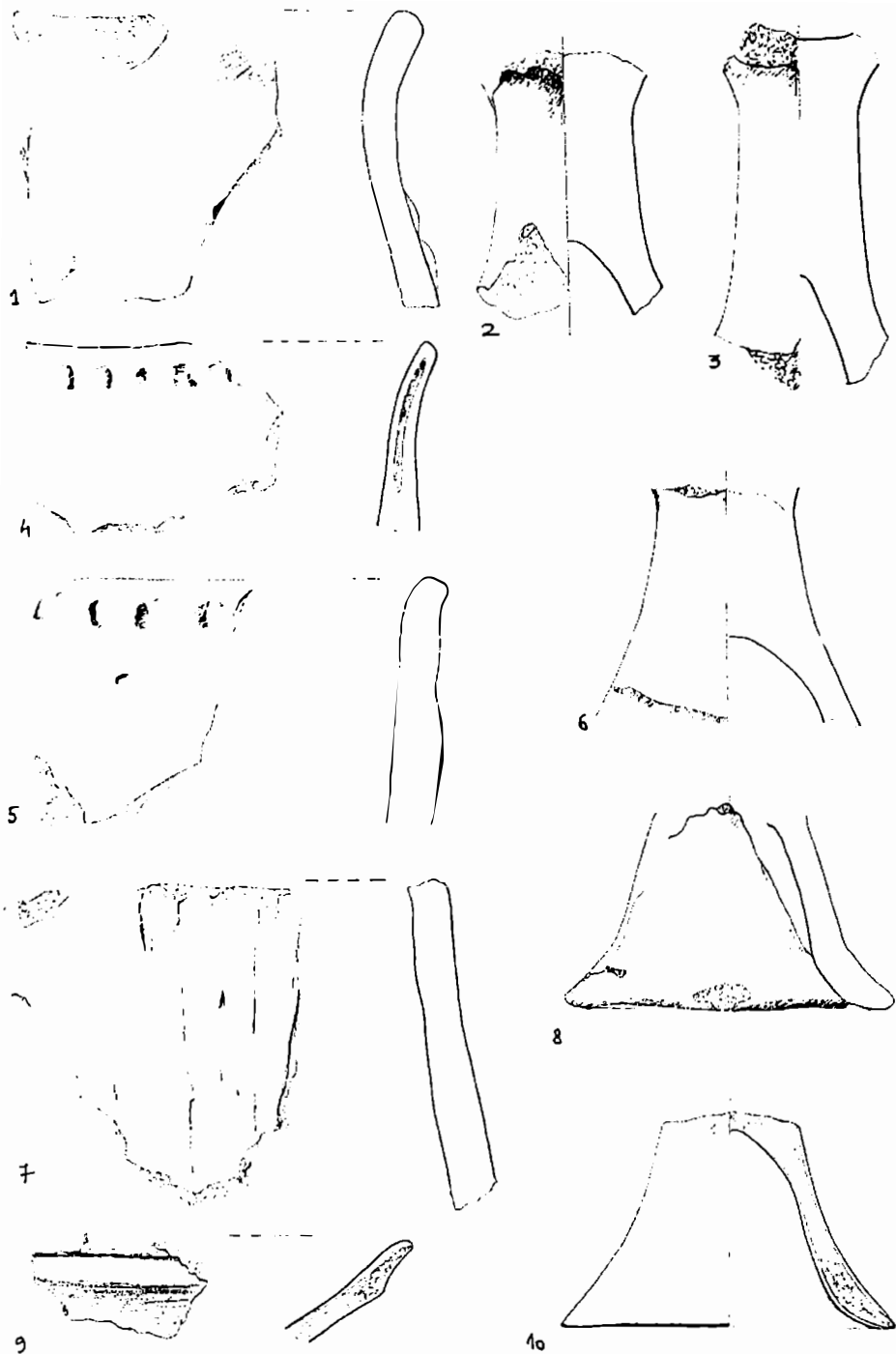
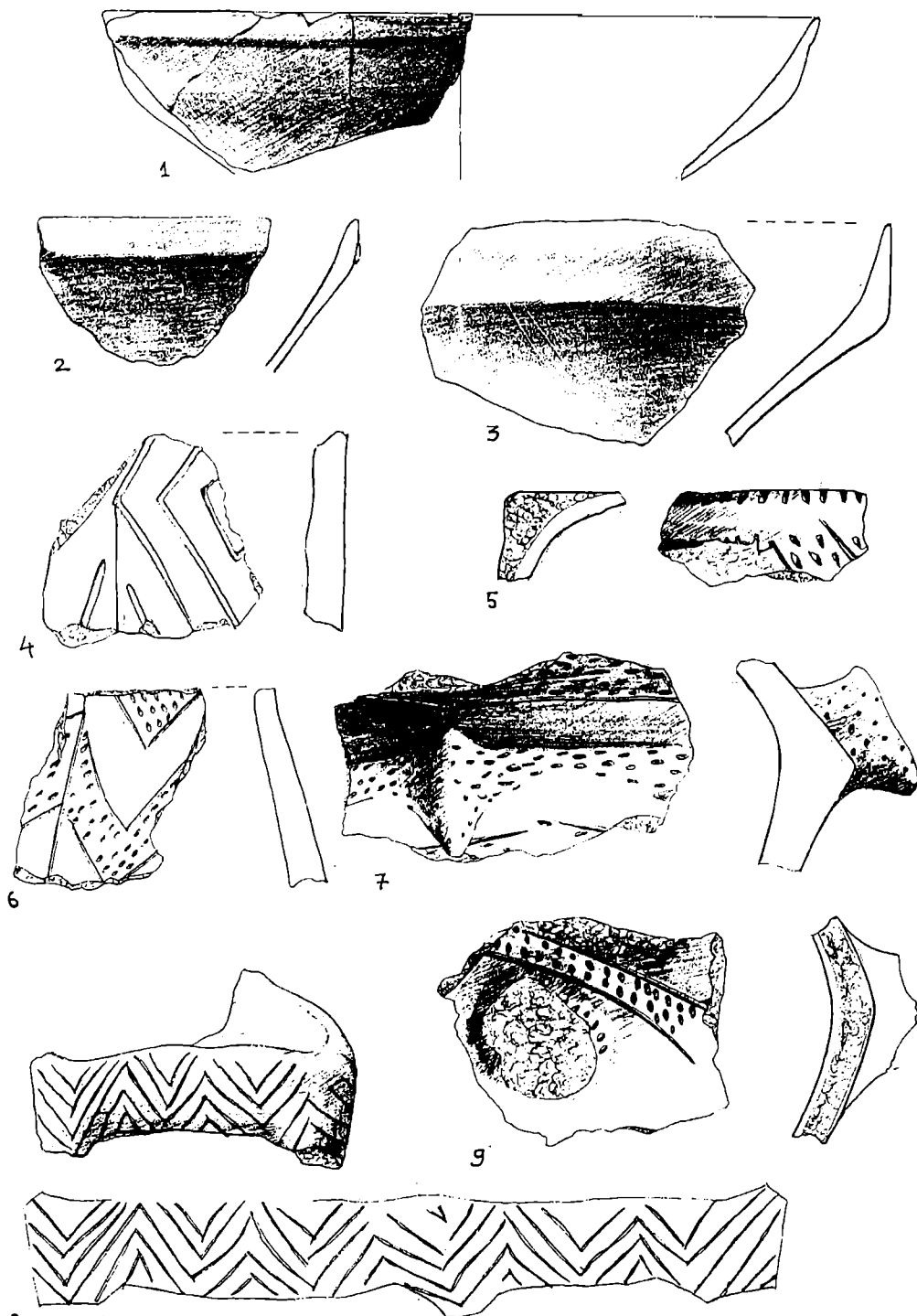

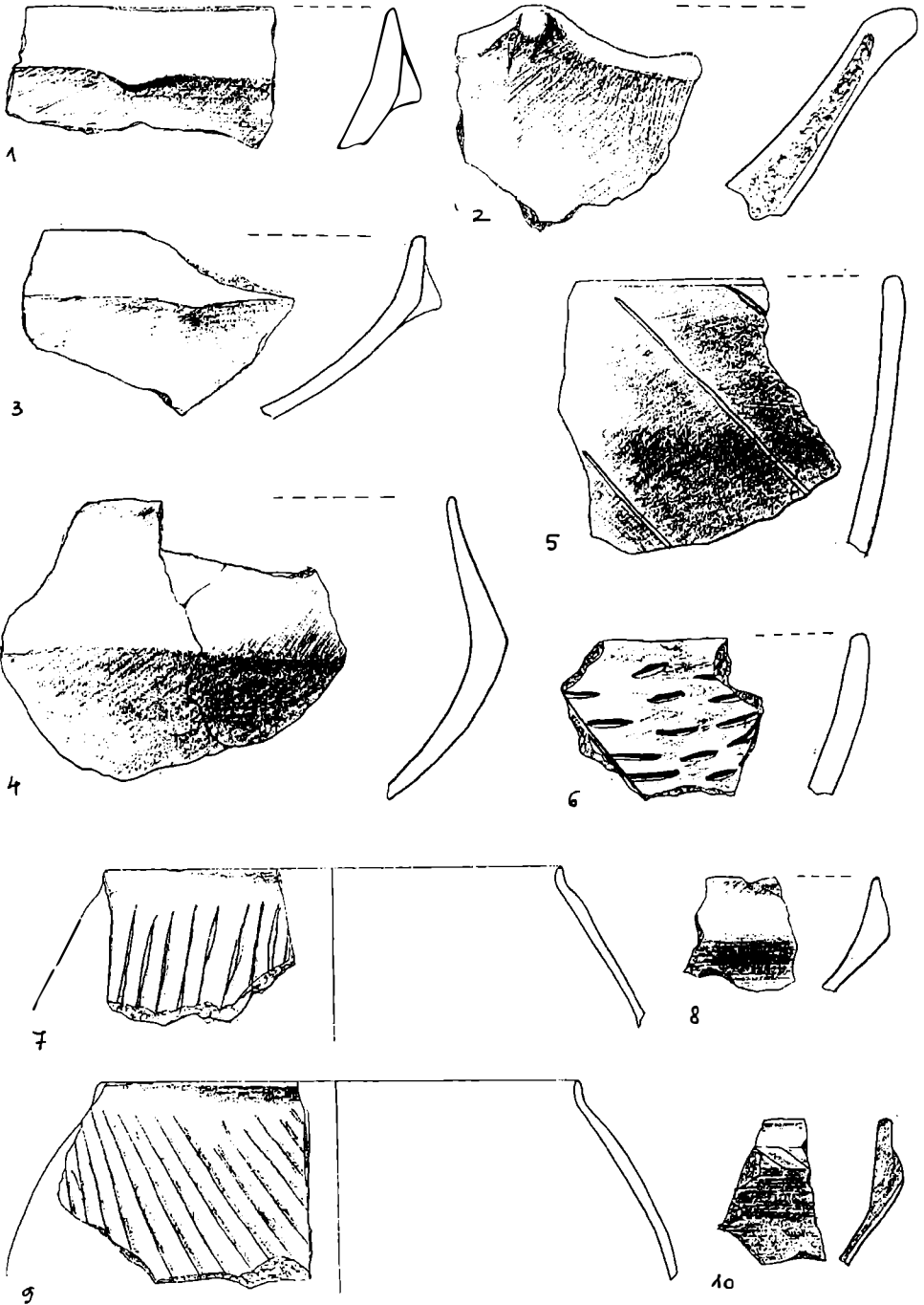
Fig. 1. Harta cu situarea sitului de la Cruceni

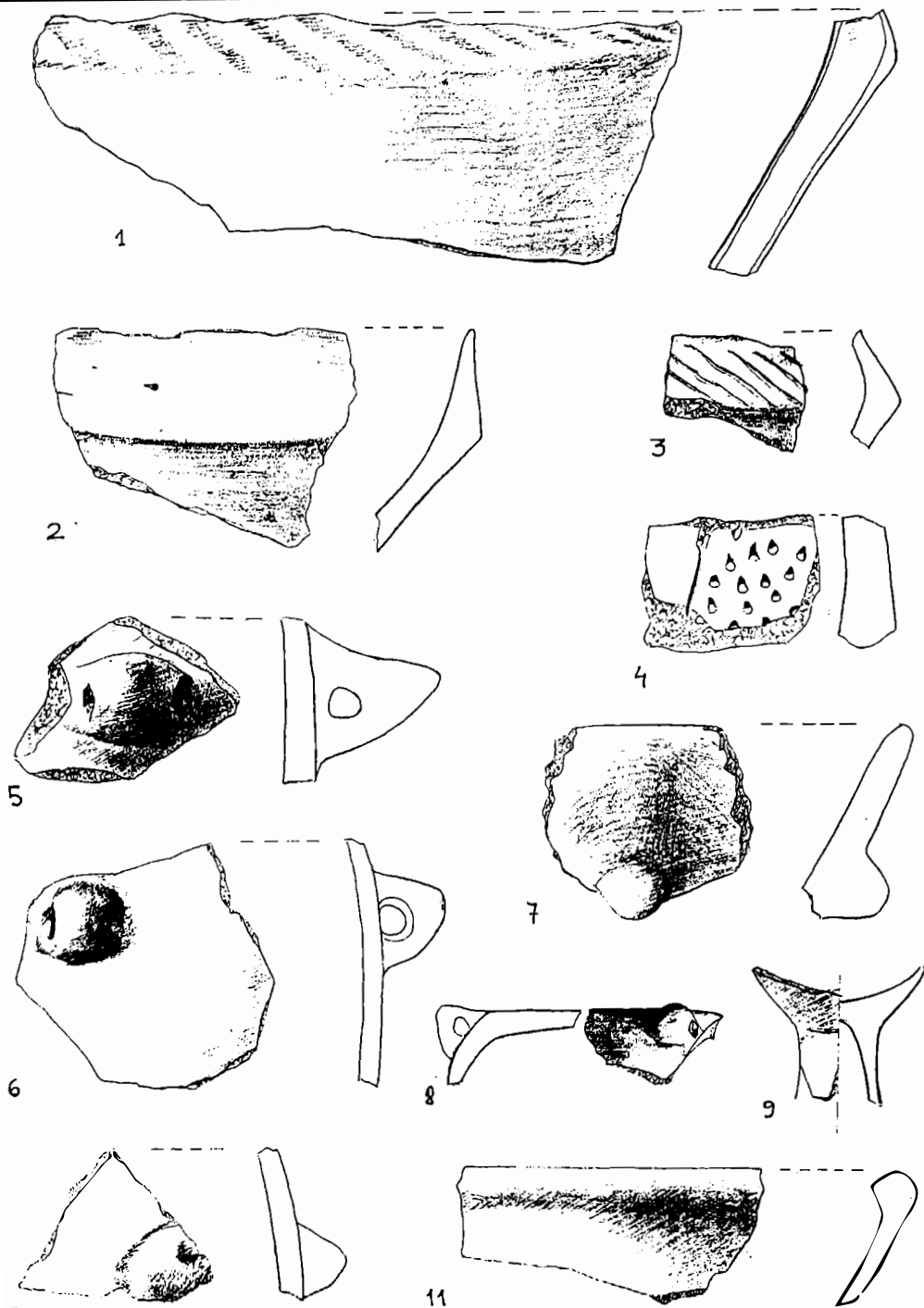
Pl. I. Ceramică Vinča A2/A3 descoperită la Cruceni

Pl. II. Ceramică Vinča A2/A3 descoperită la Crucești

Pl. III. Ceramică Vinča A2/A3 descoperită la Cruceni

Pl. IV. Ceramică descoperită la Cruceni: 1-4, 9, ceramică Vinca A2/A3; 5-8, 10, ceramică Tiszapolgar; 11, fragment ceramic daco-roman.

